Valiokunnan lausunto TyVL 7/2018 vp─ HE 123/2018 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019 (HE 123/2018 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 22.10.2018.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- budjettineuvos Taina Eckstein, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Jukka Mattila, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Paula Karjalainen, työ- ja elinkeinoministeriö
- talousjohtaja Mika Niemelä, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Annamari Asikainen, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Eeva-Maria Keski-Säntti, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Niina Kiviaho, sosiaali- ja terveysministeriö
- opetusneuvos Leena Nissilä, Opetushallitus
- yksikönpäällikkö Martti Rantala, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- pääsihteeri Hannele Varsa, Tasa-arvoasiain neuvottelukunta
- apulaisjohtaja Reijo Vuorento, Suomen Kuntaliitto
- kehittämispäällikkö Erja Lindberg, Suomen Kuntaliitto
- ekonomisti Heikki Taulu, Akava ry
- asiantuntija Mikko Räsänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- työvoimapoliittinen asiantuntija Alli Tiensuu, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- pääekonomisti Ralf Sund, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- yhteiskuntatieteiden tohtori Hanna Ylöstalo

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Kansaneläkelaitos
- Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto

Valmis
5.0

- Keski-Suomen TE-toimisto
- Varsinais-Suomen TE-toimisto
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen Yrittäjät ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Suomen talous on nopeassa kasvuvaiheessa. Bruttokansantuotteen ennustetaan vuonna 2018 kasvavan 3 %. Talouskasvu säilyy kohtuullisen hyvänä myös vuonna 2019, vaikka se ennusteiden mukaan hidastuukin 1,7 prosenttiin. Talouskasvun ansiosta työllisyys on parantunut ja työllisyysasteen arvioidaan vuonna 2019 nousevan yli 72 prosenttiin ja työttömyysasteen alenevan 6,9 prosenttiin.

Talouskasvu on lisännyt työpaikkojen määrää, mutta työttömyyden aleneminen on ollut hidasta ja työttömyys pysynyt korkeana. Työttömyyden alenemisen hitaus selittyy saadun selvityksen mukaan sillä, että työlliset ovat pääosin tulleet työvoiman ulkopuolelta, eivätkä talouden kasvu ja toimenpiteet työllisyyden parantamiseen ole riittävästi edistäneet rakenteellisen työttömyyden vähenemistä. Talouden kasvu todennäköisesti heikkenee ja uhkaa heiketä edelleen työvoiman saatavuusongelman vuoksi.

Valiokunta kiinnitti korkeaan rakenteelliseen työttömyyteen huomiota lausunnossaan vuoden 2018 talousarviosta (TyVL 8/2017 vp) ja totesi tuolloin, että rakenteellisen työttömyyden taustalla on sekä alueellisen kohtaannon että osaamisen ja kannustinten ongelmia, jotka uhkaavat pitää rakenteellisen työttömyyden korkeana. Valiokunta toistaa aiemmin lausumansa ja tähdentää rakenteellisten uudistusten sekä työvoimapoliittisten toimien tärkeyttä pitkäaikaistyöttömyyden vähentämisessä.

Hallitus ehdottaa talouskasvun ja työllisyyden kasvun vahvistamiseksi jo aiemmin päätettyjen muutosten lisäksi useita talouden ja työllisyyden kasvua tukevia yksittäisiä uudistuksia. Uudistukset painottuvat työttömyyden alentamiseen, nopeaan työllistymiseen ja kasvun vauhdittamiseen vastaamalla yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin sekä luomalla edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle. Valiokunta pitää hallituksen ehdottamia toimenpiteitä ja uudistuksia tarpeellisina.

Myönteisestä työllisyyskehityksestä huolimatta hallitus arvioi toimeentulotukien menojen kasvavan. Valiokunta pitää tärkeänä, että toimeentulotukimenojen kasvun syyt selvitetään.

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen määrärahat

Talousarvioesityksessä aktiivisen työvoimapolitiikan määrärahat ovat 244,061 miljoonaa euroa, mikä on 83 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2018 varsinaisessa talousarviossa. Vähennys johtuu hallitusohjelman mukaisista 20 miljoonan euron sopeutustoimista, suuriin siirtyviin eriin liittyvästä 50 miljoonan euron kertaluonteisesta vähennyksestä sekä 31 miljoonan euron

siirrosta OKM:n hallinnonalalle tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen hankkimiseen. Momentille on palautettu nuorisotyöttömyyteen siirretty 16 miljoonaa euroa.

TE-toimistojen toimintamenoihin esityksessä ehdotetaan 10,3 miljoonan euron lisäystä työnhaun tukeen ja palveluiden parantamiseen sekä mm. työttömyysturvan aktiivimallin vaatimuksiin vastaamiseksi. Osana hallituksen työllisyyspakettia hallitus teki kehysriihessä aktiivimallin kehittämiseksi useita uusia päätöksiä. Valiokunta tähdentää, että TE-toimistoille tulee varata riittävät henkilöstöresurssit, jotta työllisyyspalveluihin varatut määrärahat pystytään käyttämään ja kohdentamaan tarkoituksenmukaisella tavalla.

Työvoimapoliittisten toimien vaikuttavuus on saadun selvityksen mukaan suurimmillaan hyvässä työllisyystilanteessa, jolloin avoimilla työmarkkinoilla tarvitaan lisää osaavaa työvoimaa. Valiokunta pitää ongelmallisena, että talousarviossa ei tätä ole otettu riittävästi huomioon, vaan työllisyyden hoitoon varattujen määrärahojen taso on entisestään alentunut siihen kohdistuvien vähennysten johdosta.

Valiokunta huomauttaa, että Suomi, jossa työllisyysaste on muita Pohjoismaita alempi, panostaa työmarkkinoiden toimintaa tukevaan aktiiviseen työvoimapolitiikkaan muita Pohjoismaita vähemmän julkisia varoja. Esimerkiksi palkkatukimäärärahat ovat Suomessa noin 0,12 % bruttokansantuotteesta, kun esimerkiksi Ruotsissa vastaava osuus on 0,6 % ja Tanskassa 0,28 %. Myös TE-hallinnon henkilöstön määrä on Suomessa selkeästi pienempi kuin muissa Pohjoismaissa. Valiokunta korostaa työvoimapoliittisten toimien tarpeellisuutta työllisyyden lisäämisessä. Valiokunta katsoo, että työvoimapalveluihin ja työllisyysmäärärahoihin tarvitaan lisäpanostusta.

Työvoiman saatavuuden turvaamiseksi valiokunta pitää tärkeänä, että ulkomaalaisten työntekijöiden työlupa- ja oleskelulupa-prosesseja selkeytetään ja nopeutetaan. Valiokunta korostaa, että valtakunnallisista ja alueellisista työvoiman käyttöä koskevista työlupalinjauksista tulee tiedottaa tehokkaasti niin, että alueilla on tiedossa, mitä ulkomaalaisen työvoiman rekrytointi eri aloilla edellyttää.

Palkkatuki

Esityksen mukaan palkkatuen käyttöä yrityksissä lisätään ja yleishyödyllisille yhteisöille suunnatun sataprosenttisen palkkatuen vuosittainen enimmäismäärä nostetaan 4 000 henkilötyövuoteen. Lisäksi palkkatuen maksatusta nopeutetaan ja prosessia yksinkertaistetaan. Yritykselle maksetaan palkkatuella olevan henkilön pysyvästä työllistämisestä palkkio. Palkkatuen määrärahojen riittävyyden turvaamiseksi palkkatuetun työn ja starttirahan rahoittamista työttömyysturvamenoista jatketaan myös vuosina 2019 ja 2020. Valiokunta pitää palkkatuen käytön lisäämistä ja sen kehittämistä tarkoituksenmukaisena keinona edistää työllistymistä.

Palkkatukea on viime vuosina enenevästi ohjattu yrityksiin, koska niissä toimenpiteiden työllistymisvaikuttavuus on suurempi kuin yleishyödyllisissä yhteisöissä. Yhdistykset järjestävät työllistämispalvelua erityisesti niille työttömille, jotka tarvitsevat työllistyäkseen erityistä tukea ja henkilökohtaista ohjausta. Valiokunta pitää yrityksille suunnatun palkkatuen lisäämistä tarkoituksenmukaisena. Samalla valiokunta kuitenkin huomauttaa, että yhdistyksiin ohjattavat henkilöt ovat vaikeammassa lähtöasemassa kuin yrityksiin ohjattavat, eikä toimien vaikuttavuutta yri-

tyksissä ja yhteisöissä ole mahdollista suoraan verrata. Vaikeammasta lähtötilanteesta huolimatta työllistettävien tilanne ei työllistymisen suhteen ole toivoton, ja erityisesti työskentely yhdistyksessä tukee henkilön muuta elämää ja lisää hyvinvointia.

Sataprosenttista palkkatukea rajoitettiin vuonna 2017 siten, että sitä on voitu osoittaa enintään 3 000 työllistetylle vuosittain. Henkilötyövuodet jaetaan kiintiöiden perusteella alueille. Ratkaisu on johtanut siihen, että sataprosenttiseen palkkatukeen osoitetut rahat ovat useilla alueilla loppuneet jo alkuvuodesta. Esimerkiksi Uudellamaalla kiintiö vuonna 2018 oli 495 henkilötyövuotta, mikä tuli täyteen jo maaliskuun alussa. Henkilötyövuosikiintiöstä voidaan siirtää paikkoja toiselle TE-toimistolle, minkä ansiosta järjestöille saatettiin esimerkiksi Uudellamaalla maksaa tukea uudelleen kesäkuussa. Rahojen siirtäminen vie kuitenkin aikaa eikä tuo varmuutta rahan riittävyydestä.

Vuonna 2017 sataprosenttista palkkatukea maksettiin vain 2 737 henkilön palkkaukseen, vaikka osalla alueista määrärahasta on ollut pulaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että määrärahojen käytössä siirrytään alueellisesta kiintiöinnistä rahojen joustavaan käyttöön siten, että määräraha tulee vuosittain tarvittaessa käytettyä täysimääräisesti.

Yrityksille maksettavaan palkkatukeen ei ole asetettu henkilömääräisiä kiintiöitä, vaan niitä voidaan määrärahojen puitteissa käyttää TE-toimistojen tapauskohtaisen harkinnan mukaan. Saadun selvityksen mukaan yritykset ovat käyttäneet palkkatukea aiempaa enemmän, mutta myös niille varatuista palkkatukimäärärahoista osa on jäänyt käyttämättä. Valiokunta pitää tärkeänä, että yrityksille tiedotetaan tehokkaasti mahdollisuudesta palkkatuen saamiseen.

Työvoimapoliittinen koulutus

Työvoimapoliittisen koulutuksen tavoitteena on parantaa osallistujien mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille ja turvata osaavan työvoiman saatavuutta vastaamalla joustavasti työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin. Näin ollen työvoimapoliittisella koulutuksella voidaan edistää taloudellista kasvua ja työllisyyttä.

Työvoimapoliittisen koulutuksen järjestelmä on osoittanut tarpeellisuutensa. Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaanto-ongelmat ja osaavan työvoiman saatavuusongelmat edellyttävät kuitenkin entistä parempaa ennakointikykyä ja reagointia työmarkkinoiden muutostilanteisiin. Valiokunta toteaa, että työvoimahallinnon, yritysten ja oppilaitosten välinen vuorovaikutus ja yhteistyö edesauttavat työvoimatarpeiden ennakointityötä ja sitä kautta ammatillisen työvoimakoulutuksen vaikuttavuutta. Kohtaantohaasteiden ratkaisemisessa on tärkeää pyrkiä helpottamaan osaavan työvoiman saatavuutta alueellisesti ja toimialoittain järjestämällä yritysten tarpeiden mukaista työvoimakoulutusta. Valiokunta kannattaa työvoimakoulutuksen suuntaamista entistä enemmän yrityslähtöiseksi.

Työvoiman kohtaanto-ongelman lisäksi haasteena ovat toisinaan myös koulutukseen hakeutuvien ja tarjolla olevan koulutuksen kohtaanto-ongelmat. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan työvoimakoulutukseen hakeutuvien TE-toimistojen asiakkaiden määrä on lukuisien koulutusten osalta ollut vähäistä. Valiokunta katsoo, että työvoimakoulutukseen hakeutuvien asiakkaiden ohjaukseen tulee panostaa riittävästi.

Valiokunnan näkemyksen mukaan työmarkkinat tarvitsevat enenevässä määrin räätälöityjä palveluja. Koulutussuunnittelun tulee mahdollistaa nopeat reagoinnit elinkeinoelämän tarpeisiin. Valiokunta pitää tutkintoon johtavaa koulutusta tarpeellisena osana työvoimapoliittista koulutusta, mutta korostaa samalla lyhyistä koulutusjaksoista koostuvien ratkaisuvaihtoehtojen tärkeyttä, sillä tutkintoa pienemmillä osaamiskokonaisuuksilla voidaan vastata työelämän osaamistarpeisiin nopeasti.

Työvoimakoulutukselle on osoitettu talousarviossa määrärahoja sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan hankintavastuulla olevaan lyhytkestoiseen työvoimakoulutukseen että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tutkintoihin ja tutkintojen osiin perustuvaan koulutukseen. Ammatillisen koulutuksen tarjontaa kohdennettaessa on talousarviossa varauduttu myös työttömien omaehtoisen koulutuksen kysynnän kasvuun. Valiokunta pitää molempien sektoreiden työvoimakoulutukseen tarkoitettujen määrärahojen riittävyyden turvaamista tärkeänä.

Valiokunta katsoo, että työvoimakoulutuksen toteutus edellyttää jatkossa entistäkin enemmän tiivistä yhteistyötä työhallinnon, opetussektorin ja työnantajien kanssa alueellisesti. Myös oppilaitosten välinen yhteistyö samoin kuin eri hallinnonalojen välinen riittävä koordinointi on ensiarvoisen tärkeää onnistuneen ja tarkoituksenmukaisen lopputuloksen saavuttamiseksi.

Maahanmuuttajille suunnatun kotoutumiskoulutuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa suomen tai ruotsin peruskielitaidon, eikä yksinomaan vieraskielisen kotoutumiskoulutuksen ole katsottu edistävän kotoutumiskoulutukselle asetettuja tavoitteita. Tämä ei kuitenkaan estä sitä, että kotoutumiskoulutus sisältää myös esimerkiksi englanninkielisiä osioita. Voimassa oleva kotoutumiskoulutusta koskeva lainsäädäntö sallii lyhytkestoisten vieraskielisten opintojen järjestämisen ja sen tukemisen työttömyysetuudella. Valiokunnan näkemyksen mukaan voi kuitenkin olla tarpeen pohtia jatkossa mahdollisia lisäjoustoja kotoutumiskoulutuksen kielisäännöksiin, koska maahanmuuttajien tilanteet ja tarpeet vaihtelevat tapauskohtaisesti.

Kuntakokeilun hyvien käytäntöjen jatkuvuus

Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellista tarjoamista ja työelämäkokeilua koskevat työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät syksyllä 2017, ja niiden on tarkoitus kestää vuoden 2018 loppuun. Kokeilussa kunta vastaa palveluprosessista ja työvoimapalvelujen tarjoamisesta kokeilun asiakasryhmälle. Kunnat ovat saaneet kokeiluun lisää henkilöstöä, kun osa TE-toimiston henkilöstöstä työkentelee kokeilukuntien toimipisteissä. Mahdolliset hyvät työllisyystulokset ovat siis voineet liittyä kokeilujen mahdollistamiin suurempiin henkilöresursseihin. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdotti mietinnössään (TyVM 6/2017 vp) kokeilukauden jatkamista vuoden 2020 loppuun saakka.

Kuntakokeiluihin osallistuneissa kunnissa on havaittu hyvää työllisyyskasvua. Kokeilujen vaikuttavuutta ei kuitenkaan ole arvioitu systemaattisin tutkimusmenetelmin, eikä siksi ole mahdollista sanoa, missä määrin työllisyyskasvu johtuu kokeiluista, hallituksen muista reformeista tai yleisestä suhdannekehityksestä. Työvoiman kohtaanto-ongelmat ja korkea työttömyys keskittyvät suurimmille kaupunkiseuduille, joista osa on alueellisten kokeilujen piirissä. Kokeilualueilla yhteistyö eri toimijoiden kesken on kehittynyt suotuisasti ja toimintamalleja on jo vakiintunut.

Valiokunta tähdentää, että kuntakokeilujen päättyessä vuoden 2018 lopussa kokeilusta saatu kokemus ja hyvät käytännöt tulee ottaa käyttöön kasvupalvelu-uudistusta toimeenpantaessa.

Väkivaltatyön valtakunnallisen tuen ja turvakotien toiminnan turvaaminen

Ns. Istanbulin sopimuksen (Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta) tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja poistaa naisiin kohdistuvaa ja perheessä tapahtuvaa väkivaltaa. Suomi ratifioi Istanbulin sopimuksen vuonna 2015.

Väkivaltatyölle tai Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmalle (2018—2021) ei ole myönnetty erillisrahoitusta. Erillisrahoituksen puute hankaloittaa sopimuksen toimeenpanoa, koska vastuu toimenpiteistä jakautuu eri ministeriöille. Valiokunta pitää erillisrahoitusta tärkeänä.

Kunnat vastaavat pääosin perustason väkivaltatyöstä, kuten sosiaalihuoltolain mukaisista palveluista ja ennaltaehkäisystä. Kuntien vastuulla olevan väkivaltatyön koordinoinnin tuesta vastaa tällä hetkellä THL:ssä vain yksi henkilö. Valiokunta pitää koordinointityön resursointia riittämättömänä. Valiokunnan mielestä väkivaltatyön tuki ja kehittäminen voitaisiin keskittää riittävin resurssein esimerkiksi THL:n yhteyteen, jonka toimialalla on jo nyt valtaosa väkivaltatyön palveluista.

Turvakodit ovat lainsäädännössä määriteltyjä erityispalveluita ihmisille, jotka ovat kokeneet lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa. Laki velvoittaa, että eri puolilla Suomea pitää olla tarjolla ja saatavilla turvakotipalveluja tarpeeseen nähden riittävästi.

Tämän hallituskauden aikana vuodesta 2015 turvakotien määrä on kasvanut 19 turvakodista 27 turvakotiin ja turvakotien perhepaikkoja on lisätty 114 perhepaikasta 179 perhepaikkaan. Suomen jokaisessa maakunnassa on vähintään yksi turvakoti. Samoin kaikissa Suomen kymmenessä suurimmassa kaupungissa on vähintään yksi turvakoti.

Valiokunta pitää tärkeänä, että turvakotien toimintaan osoitettuja määrärahoja on viime vuosina lisätty. Euroopan neuvoston suosituksen mukaan Suomessa tulisi olla 550 turvakotipaikkaa. Valiokunta korostaa, että turvakotien lisärahoittamista tulee jatkaa seuraavalla hallituskaudella, jotta turvakotipalveluiden riittävä määrä ja laadukkaat palvelut voidaan turvata.

Sukupuolivaikutusten arviointi

Talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi on sukupuolitietoisen budjetoinnin väline. Sukupuolitietoinen budjetointi parantaa budjettiprosessin avoimuutta lisäämällä tietoa budjetin kohdentumisesta ja vaikutuksista. Talousarvion sukupuolinäkökulmainen analyysi ja sukupuolivaikutusten arviointi edesauttaa julkisten varojen tehokasta käyttöä.

Valtioneuvoston TEAS-tutkimushankkeena on toteutettu selvitys ”Tasa-arvoa talousarvioon — talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi ja sukupuolitietoinen budjetointi”, joka sisältää viisi suositusta sukupuolitietoisen budjetoinnin kehittämiseksi. Selvityksen suositusten mukaan suku-

puolitietoiseen budjetointiin liittyvät käytännöt tulisi koota sukupuolitietoisen budjetoinnin käsitteen alle ja sukupuolitietoinen budjetointi tulisi kytkeä kansallisiin ja hallinnonalakohtaisiin tasa-arvotavoitteisiin. Lisäksi selvityksessä suositellaan, että sukupuolivaikutusten arviointi laajennetaan lainvalmistelun aikana tapahtuvasta yksittäisten toimenpiteiden arvioinnista koko laajaan talousarvioprosessiin, joka pitää sisällään hallitusohjelman, valtiontalouden kehykset ja julkisen talouden suunnitelman, talousarvion, talousarviota toteuttavan lainsäädännön ja tulosohjauksen. Selvityksessä suositellaan myös talousarvion sukupuoli- ja tasa-arvovaikutuksia koskevan raportoinnin vahvistamista ja sukupuolitietoisen budjetoinnin tukemista poliittisesti ja valtionhallinnon sisällä.

Valiokunta toteaa, että valtiovarainministeriön talousarvioesityksen valmisteluohjeet ministeriöille ovat vuodesta 2007 lähtien sisältäneet vaatimuksen tarkastella sukupuolivaikutuksiltaan merkittävää talousarvioesitykseen vaikuttavaa toimintaa hallinnonalan pääluokkaperusteluissa. Vuoden 2019 talousarvioesityksessä kaikilla hallinnonaloilla on jonkinlainen sukupuolinäkökulma, mutta ministeriöiden tasa-arvokirjausten kattavuudessa on eroja. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtiovarainministeriö edistää Tasa-arvoa talousarvioon -selvityksen sisältämien suositusten toteutumista ja antaa ministeriöille tarkennetut ohjeet talousarvion laatimiseksi sukupuolitietoisesti.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 11.10.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tarja Filatov sd
varapuheenjohtaja Heli Järvinen vihr (osittain)
jäsen Reijo Hongisto sin
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Jaana Laitinen-Pesola kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Eero Reijonen kesk
jäsen Eero Suutari kok
jäsen Martti Talja kesk
jäsen Matti Torvinen sin
jäsen Juhana Vartiainen kok
jäsen Eerikki Viljanen kesk

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen
valiokuntaneuvos Maiju Tuominen

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Yleistä

Suomen talous kasvaa ja hyvä niin. Bruttokansantuotteen valtiovarainministeriö ennustaa vuonna 2018 kasvavan 3 %. Talouskasvu säilyy kohtuullisen hyvänä myös vuonna 2019, vaikka se ennusteiden mukaan hidastuukin 1,7 prosenttiin. Suomen talouskasvuksi 9.10.2018 julkaisemassaan raportissa Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ennustaa tänä vuonna 2,6 prosenttia ja ensi vuonna 1,8 prosenttia. Talouden kasvu uhkaa heiketä useiden toimialojen työvoiman saatavuusongelman vuoksi.

Talouskasvun ansiosta työllisyys on parantunut ja työllisyysasteen arvioidaan vuonna 2019 nousevan yli 72 prosenttiin ja työttömyysasteen alenevan 6,9 prosenttiin. Työllisyystilanne on kohentunut, mutta samalla kuitenkin tiettyjen ryhmien työttömyys alenee melko hitaasti. Tilanteen tulkintaa vaikeuttaa se, että asioita tilastoidaan eri tahoilla eri tavalla ja siksi erilaisten toimenpiteiden vaikuttavuutta on melko hankala arvioida.

Työttömyyden hidas aleneminen selittyy saadun selvityksen mukaan sillä, että työlliset ovat pääosin tulleet työvoiman ulkopuolelta, eivätkä talouden kasvu ja toimenpiteet työllisyyden parantamiseen ole riittävästi edistäneet rakenteellisen työttömyyden vähenemistä. Tätä tukee arvio, että vain 16 % työllisyyden lisääntymisestä olisi tullut työttömien työnhakijoiden joukosta.

Kuntien ja kuntayhtymien valtionosuudet vähenevät 3 % vuoteen 2018 verrattuna. Talousarvioesitykseen sisältyvien toimenpiteiden arvioidaan yhteensä heikentävän kuntataloutta 254 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2018. On epäselvää ja keskeneräistä, mitkä ovat jatkossa kuntien mahdollisuudet ja tehtävät toimia työllisyyden edistämiseksi — vaikka eduskunnan käsittelyssä on jo vaalikauden viimeinen talousarvioesitys.

Työvoimapoliittinen koulutus vs. ammatillinen koulutus vs. kotoutumiskoulutus

Asiantuntijakuulemisissa on tullut ilmi, että ammatilliseen koulutukseen kohdistuneet leikkaukset heikentävät koulutuksen järjestäjien kykyä vastata työelämän osaamistarpeisiin. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että osaavan työvoiman saatavuus alkaa olla yritysten kasvun este.

Ammatillinen työvoimakoulutus on ollut eräs vaikuttavimmista työvoimapoliittisista toimenpiteistä, kun arvioidaan palvelun jälkeistä sijoittumista työmarkkinoilla. Nyt esimerkiksi TE-palveluiden asiantuntijalausunnoissa nähdään resurssien leikkaaminen työvoimakoulutuksesta huolestuttavana. Vaikka kokonaistyöttömyys vähenee, niin työttömien työnhakijoiden osaamisen kehittämisen tarpeet ovat kasvaneet. On epärealistista odottaa, että kaikki työttömät työllistyisivät avoimille työmarkkinoille ilman alueellisesti ja ammatillisesti kohdennettuja työvoimapoliittisia koulutustoimenpiteitä.

Valiokunnan lausunto TyVL 7/2018 vp
Eriävä mielipide 1

Työvoimapoliittisen koulutuksen tavoitteena on parantaa osallistujien mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille ja turvata osaavan työvoiman saatavuutta vastaamalla joustavasti työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin. Näin ollen työvoimapoliittisella koulutuksella voidaan edistää taloudellista kasvua merkittävästi.

Työvoimapoliittisen koulutuksen järjestelmä on osoittanut tarpeellisuutensa. Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaanto-ongelmat ja osaavan työvoiman saatavuusongelmat edellyttävät kuitenkin entistä parempaa ennakointikykyä ja reagointia työmarkkinoiden muutostilanteisiin. Me allekirjoittaneet toteamme, että työvoimahallinnon ja oppilaitosten välinen vuorovaikutus ja yhteistyö edesauttavat työvoimatarpeiden ennakointityötä ja sitä kautta ammatillisen työvoimakoulutuksen vaikuttavuutta. Kohtaantohaasteiden ratkaisemisessa on tärkeää pyrkiä helpottamaan osaavan työvoiman saatavuutta alueellisesti ja toimialoittain järjestämällä yritysten tarpeiden mukaista työvoimakoulutusta.

Meidän allekirjoittaneiden näkemyksen mukaan työmarkkinat tarvitsevat enenevässä määrin räätälöityjä palveluja. Koulutussuunnittelun tulee mahdollistaa nopeat reagoinnit elinkeinoelämän tarpeisiin. Pidämme tutkintoon johtavaa koulutusta tarpeellisena osana työvoimapoliittista koulutusta, mutta korostamme samalla lyhyistä koulutusjaksoista koostuvien ratkaisuvaihtoehtojen tärkeyttä, sillä tutkintoa pienemmillä osaamiskokonaisuuksilla voidaan vastata työelämän osaamistarpeisiin nopeasti. Nyt syntynyt koulutuksellinen kapeikko on avarrettava ketteräksi väyläksi, joka sisältää erilaisia ja eritasoisia polkuja sekä myös tutkinnon osista koostuvia koulutuskokonaisuuksia.

Työvoimakoulutukselle on osoitettu talousarviossa määrärahoja sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan hankintavastuulla olevaan lyhytkestoiseen työvoimakoulutukseen että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tutkintoihin ja tutkintojen osiin perustuvaan koulutukseen. Ammatillisen koulutuksen tarjontaa kohdennettaessa on talousarviossa varauduttu myös työttömien omaehtoisen koulutuksen kysynnän kasvuun. Allekirjoittaneet pitävät molempien sektoreiden työvoimakoulutukseen tarkoitettujen määrärahojen riittävyyden turvaamista tärkeänä.

Hallituksen korjausliikkeistä myönteisenä on pidettävä nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärän nostamista takuueläkkeen tasolle. Sillä ilman korotusta kuntoutusrahan takuueläkettä alempi taso muodostaisi kannustinloukun, joka saattaisi lisätä osatyökykyisten nuorten riskiä syrjäytyä työelämästä.

Me allekirjoittaneet katsomme, että työvoimakoulutuksen toteutus edellyttää jatkossa entistäkin enemmän tiivistä yhteistyötä työhallinnon, opetussektorin ja työnantajien kanssa alueellisesti. Myös oppilaitosten välinen yhteistyö samoin kuin eri hallinnonalojen välinen riittävä koordinointi on ensiarvoisen tärkeää onnistuneen ja tarkoituksenmukaisen lopputuloksen saavuttamiseksi. Lisäksi työvoimakoulutukseen hakeutuvien asiakkaiden ohjaukseen tulee panostaa riittävästi.

Maahanmuuttajien kotoutumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää ammatilliseen työvoimapoliittiseen kotoutumiskoulutukseen pääsy. Tärkeää on suomen tai ruotsin kielen, kirjoittamisen sekä suomalaisen työelämän lainalaisuuksien omaksuminen. Pohdinnan arvoista on myös, voiko ketterässä kotouttamisessa ollakin tavoitteena vahvistaa kotoutujan perustaitoja esimerkiksi englan-

nin kielessä. Haasteelliseksi tilanteen tekee, jos jo oman äidinkielen luku- ja kirjoitustaito ovat huonot tai välttävät. Tällöin oikopolun voi tarjota hyvin toteutettuna työyhteisön jäseneksi pääseminen, johon yhdistyy peruskoulutus. Meidän allekirjoittaneiden mielestä maahanmuuttajanaiset ovat riskiryhmässä jäädä kokonaan kotiin lastenhoitoon, yhteiskunnan ja työelämän ulkopuolelle. Yhteiskunnallista ja alueellista segregaatiota tulee välttää kaikin mahdollisin keinoin, mihin on jo olemassa ratkaisuja ja pystytään uusia löytämään kunkin alueen, kunnan tai kaupunginosan ominaispiirteistä sekä elinkeinorakenteesta.

Hallitus on onnistunut talouden nousukaudella luomaan uuden nuorisotyöttömyyden kovan ytimen

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnitti korkeaan rakenteelliseen työttömyyteen huomiota lausunnossaan vuoden 2018 talousarviosta (TyVL 8/2017 vp) ja totesi tuolloin, että rakenteellisen työttömyyden taustalla on sekä alueellisen kohtaannon että osaamisen ja kannustinten ongelmia, jotka uhkaavat pitää rakenteellisen työttömyyden korkeana. Me allekirjoittaneet haluamme toistaa tuon aiemmin lausutun ja tähdentää rakenteellisten uudistusten sekä työvoimapoliittisten toimien tärkeyttä pitkäaikaistyöttömyyden vähentämisessä.

Esimerkiksi vertailtaessa viime eduskuntavaalien aikaista tilannetta viimeisimpään, elokuun 2018 TEM:n lukuihin nuorten ja nuorten aikuisten pitkittyneestä pitkäaikaistyöttömyydestä voimme todeta: 1) 20—24-vuotiaiden ikäryhmässä 2—3, 3—4 ja 4—5 vuotta työttömänä olleiden määrät ovat yli kaksinkertaistuneet; 2) 25—29-vuotiaiden ikäryhmässä 3—4 vuotta työttömänä olleiden määrä on lähes kolminkertaistunut ja 4—5 vuotta työttömänä olleiden määrä on kaksinkertaistunut; 3) 30—34-vuotiaiden ja 35—39-vuotiaiden ikäryhmissä havaitaan vain lievää vähenemistä 2—3 vuotta työttöminä olleiden määrissä; 3—4 ja 4—5 vuotta työttömänä olleissa on kehitys ollut yhtä huono kuin nuoremmilla — työttömyys on siis lähes tai yli kaksinkertaistunut.

Meidän allekirjoittaneiden mielestä hallituksen toimet eivät ole auttaneet näitä ryhmiä selviytymään ulos työttömyydestä tai palvelujen piiriin. Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ja nuorten aikuisten määrä on lisääntynyt. Nuorisotakuun ja Nuorten aikuisten osaamisohjelman (NAO) alasajot ja lopettamiset näyttäytyvät nyt väärinä ratkaisuina, etenkin hallituksen sisäisen turvallisuuden selonteon taustaa vasten, jossa todettiin, että syrjäytyminen on Suomen sisäisen turvallisuuden suurin riski.

Hallituksen ajama aktiivimalli on tuonut paljon ongelmia, eikä sen vaikuttavuus ole kovin hyvä. Hallitus on luvannut korjata sitä. Sen pahimmat virheet vaativat korjausta, koska aktiivimalli on johtanut kohtuuttomiin tilanteisiin yksittäisten työttömien kohdalla.

Myönteisenä helpotuksena yli 60-vuotiaille pitkäaikaistyöttömille voidaan pitää talousarvioesityksessä Lex Lindströmin jatkamista Lex Taipaleen jalanjäljissä.

Myönteisestä työllisyyden kokonaiskehityksestä huolimatta hallitus arvioi toimeentulotukien menojen kasvavan. Me allekirjoittaneet pidämme tärkeänä, että toimeentulotukimenojen kasvun syyt selvitetään.

Valiokunnan lausunto TyVL 7/2018 vp
Eriävä mielipide 1

Työllisyyden hoitoon varatut määrärahat laskevat edelleen, vaikka hallitus puhuu pohjoismaisen työllisyysasteen tavoitteesta

TE-toimistojen toimintamenoihin esityksessä ehdotetaan 10,3 miljoonan euron lisäystä työnhaun tukeen ja palveluiden parantamiseen sekä mm. työttömyysturvan aktiivimallin vaatimuksiin vastaamiseksi. Osana hallituksen työllisyyspakettia hallitus teki kehysriihessä aktiivimallin kehittämiseksi useita uusia päätöksiä. Valiokunta tähdentää, että TE-toimistoille tulee varata riittävät henkilöstöresurssit, jotta työllisyyspalveluihin varatut määrärahat pystytään käyttämään ja kohdentamaan tarkoituksenmukaisella tavalla.

Työvoimapoliittiset määrärahat ovat Suomessa vaatimattomasti mitoitetut. Me allekirjoittaneet huomautamme, että Suomi, jossa työllisyysaste on muita Pohjoismaita alempi, panostaa työllisyyden hoitoon muita Pohjoismaita vähemmän. Esimerkiksi palkkatukimäärärahat ovat Suomessa n. 0,12 % bruttokansantuotteesta, kun esimerkiksi Ruotsissa vastaava osuus on 0,6 % ja Tanskassa 0,28 %. Myös TE-hallinnon henkilöstön määrä on Suomessa selkeästi pienempi kuin muissa Pohjoismaissa. Valiokunta korostaa työvoimapoliittisten toimien tarpeellisuutta ja tärkeyttä työllisyyden hoidossa.

Lisäksi tiedetään, että talouden kasvaessa ja työmarkkinoiden vetäessä sekä työvoiman liikkuessa ovat työvoimapolitiikan palvelut ja keinot tehokkaimmillaan. Me allekirjoittaneet näemme ongelmallisena, että talousarviossa ei tätä ole otettu huomioon, vaan työllisyyden hoitoon varattujen määrärahojen taso on entisestään alentunut siihen kohdistuvien vähennysten johdosta. Siksi työvoimahallintoon ja työllisyysmäärärahoihin tarvitaan lisäpanostusta. Pohjoismaisen työllisyysasteen tavoittaminen vaatii pohjoismaisen tason panoksia — ja näin ei ole tässäkään talousarvioesityksessä.

Palkkatuki järjestöille mahdollistaa toimivat välityömarkkinat ja luovat lisäarvoa

Esityksen mukaan palkkatuen käyttöä yrityksissä lisätään ja yleishyödyllisille yhteisöille suunnatun sataprosenttisen palkkatuen vuosittainen enimmäismäärä nostetaan 4 000 henkilötyövuoteen. Lisäksi palkkatuen maksatusta nopeutetaan ja prosessia yksinkertaistetaan. Esitys yritykselle maksettavasta palkkiosta, kun palkkatuella olevan henkilön työllistää pysyvästi, on kannatettava. Palkkatuen määrärahojen riittävyyden turvaamiseksi palkkatuetun työn ja starttirahan rahoittamista työttömyysturvamenoista jatketaan myös vuosina 2019 ja 2020. Me allekirjoittaneet pidämme palkkatuen käytön lisäämistä ja sen kehittämistä tärkeänä ja tarkoituksenmukaisena keinona edistää työllistymistä, mutta mielestämme enimmäiskiintiön poistaminen olisi ollut tässä yhteydessä järkevää.

Palkkatukea on viime vuosina enenevästi ohjattu yrityksiin, koska niissä toimenpiteiden työllistymisvaikuttavuus on suurempi kuin yleishyödyllisissä yhteisöissä. Yhdistykset järjestävät työllistämispalvelua erityisesti niille työttömille, jotka tarvitsevat työllistyäkseen erityistä tukea ja henkilökohtaista ohjausta. Valiokunta pitää yrityksille suunnatun palkkatuen lisäämistä tarkoituksenmukaisena. Samalla valiokunta kuitenkin huomauttaa, että yhdistyksiin ohjattavat henkilöt ovat selkeästi vaikeammassa lähtöasemassa kuin yrityksiin ohjattavat, eikä toimien vaikuttavuutta yrityksissä ja yhteisöissä siten voida suoraan verrata. Vaikeasta lähtötilanteesta huolimat-

ta työllistettävien tilanne ei työllistymisen suhteen ole toivoton, ja lisäksi työskentely yhdistyksessä tukee henkilön muuta elämää ja lisää hyvinvointia.

Toimivat välityömarkkinat ovat yksi polku avoimille työmarkkinoille, näitä polkuja ei pidä rikkoa, vaan vahvistaa ja leventää. Välityömarkkinoilla tuotetaan myös paljon palveluita, joita ei ole olemassa markkinoilla. Välityömarkkinat auttavat esimerkiksi lumen luonti- ja kaupassa käyntiapuna myös ikääntyvän väestön kotona asumiseen liittyvien palveluiden tuottajina luoden lisäarvoa, jonka arvon määrittäminen kansantaloudellisesti on varsin haastavaa. Kriteeristön luominen järjestöjen palkkatuetun työn ja vaikuttavuuden arvioinnin tueksi voisi muuttaa vaikutukset näkyvämmäksi myös budjettitalouden ekonomistin näkökulmasta.

Sataprosenttista palkkatukea rajoitettiin vuonna 2017 siten, että sitä on voitu osoittaa vain 3 000 työllistetylle vuosittain. Henkilötyövuodet jaetaan kiintiöiden perusteella alueille. Ratkaisu on johtanut siihen, että sataprosenttiseen palkkatukeen osoitetut rahat ovat useilla alueilla loppuneet jo alkuvuodesta. Esimerkiksi Uudellamaalla kiintiö vuonna 2018 oli 495 henkilötyövuotta, mikä tuli täyteen jo maaliskuun alussa. Henkilötyövuosikiintiöstä voidaan siirtää paikkoja toiselle TE-toimistolle, minkä ansiosta järjestöille saatettiin esimerkiksi Uudellamaalla maksaa tukea uudelleen kesäkuussa. Rahojen siirtäminen vie kuitenkin aikaa, eikä tuo varmuutta rahan riittävyydestä.

Vuonna 2017 palkkatukea maksettiin vain 2 737 henkilön palkkaukseen eli selvästi alle hallituksen tempoilevasti ajaman 3 000 enimmäismäärän, vaikka osalla alueista määrärahasta on ollut pulaa. Me allekirjoittaneet pidämme tärkeänä, että määrärahojen käytössä siirrytään alueellisesta kiintiöinnistä rahojen joustavaan käyttöön siten, että määräraha tulee vuosittain käytettyä täysimääräisesti. Tarkoituksenmukaisinta on luopua enimmäiskatosta kokonaan.

Yrityksille maksettavaan palkkatukeen ei ole asetettu henkilömääräisiä kiintiöitä, vaan niitä voidaan määrärahojen puitteissa käyttää TE-toimistojen tapauskohtaisen harkinnan mukaan. Saadun selvityksen mukaan yritykset ovat käyttäneet palkkatukea aiempaa enemmän, mutta myös niille varatuista palkkatukimäärärahoista osa on jäänyt käyttämättä. Me allekirjoittaneet pidämme tärkeänä, että yrityksille tiedotetaan tehokkaasti mahdollisuudesta palkkatuen saamiseen.

Kuntakokeilun hyvien käytäntöjen lopettaminen on pompottamista

Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellista tarjoamista ja työelämäkokeilua koskevat työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät syksyllä 2017, ja niiden on tarkoitus kestää vuoden 2018 loppuun. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdotti mietinnössään (TyVM 6/2017 vp) kokeilukauden jatkamista vuoden 2020 loppuun saakka.

Kuntakokeiluissa on lyhyessä ajassa saavutettu hyviä tuloksia. Työvoiman kohtaanto-ongelmat ja korkea työttömyys keskittyvät suurimmille kaupunkiseuduille, joista osa on alueellisten kokeilujen piirissä. Kokeilualueilla yhteistyö eri toimijoiden kesken on kehittynyt suotuisasti ja toimintamallit ovat jo vakiintuneet.

Valiokunnan lausunto TyVL 7/2018 vp
Eriävä mielipide 1

Kuntakokeilujen lopettaminen ja samalla TE-toimistojen resurssien leikkaaminen tässä vaiheessa ei ole loppuun asti harkittua. Kuntien panostukset poistuvat samalla pitkäaikaistyöttömien työllistämisestä — niiden arvoksi on laskettu noin 1 000 miljoonaa euroa.

Meidän allekirjoittaneiden mielestä kuntakokeilujen päättyessä vuoden 2018 lopussa, kokeilusta saatavien hyvien käytäntöjen jatkuvuudesta on huolehdittava ja ne on otettava käyttöön kasvupalvelu-uudistusta toimeenpantaessa.

Väkivaltatyön valtakunnallisen tuen ja turvakotien toiminnan turvaaminen edellyttää lisää turvakotipaikkoja

Ns. Istanbulin sopimuksen (Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta) tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja poistaa naisiin kohdistuvaa ja perheessä tapahtuvaa väkivaltaa. Suomi ratifioi Istanbulin sopimuksen vuonna 2015.

Väkivaltatyölle tai Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmalle (2018—2021) ei ole myönnetty erillisrahoitusta. Erillisrahoituksen puute hankaloittaa sopimuksen toimeenpanoa, koska vastuu toimenpiteistä jakautuu eri ministeriöille. Valiokunta pitää erillisrahoitusta tärkeänä.

Kunnat vastaavat pääosin perustason väkivaltatyöstä, kuten sosiaalihuoltolain mukaisista palveluista ja ennaltaehkäisystä. Kuntien vastuulla olevan väkivaltatyön koordinoinnin tuesta vastaa tällä hetkellä THL:ssä vain yksi henkilö. Me allekirjoittaneet pidämme koordinointityön resursointia riittämättömänä. Mielestämme väkivaltatyön tuki ja kehittäminen voitaisiin keskittää riittävin resurssein esimerkiksi THL:n yhteyteen, jonka toimialalla on jo nyt valtaosa väkivaltatyön palveluista.

Turvakodit ovat lainsäädännössä määriteltyjä erityispalveluita ihmisille, jotka ovat kokeneet lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa. Laki velvoittaa, että eri puolilla Suomea pitää olla tarjolla ja saatavilla turvakotipalveluja tarpeeseen nähden riittävästi.

Tämän hallituskauden aikana vuodesta 2015 turvakotien määrä on kasvanut 19 turvakodista 27 turvakotiin ja turvakotien perhepaikkoja on lisätty 114 perhepaikasta 179 perhepaikkaan. Suomen jokaisessa maakunnassa on vähintään yksi turvakoti. Samoin kaikissa Suomen kymmenessä suurimmassa kaupungissa on vähintään yksi turvakoti.

Allekirjoittaneiden mielestä on tärkeää, että turvakotien toimintaan osoitettuja määrärahoja on viime vuosina lisätty. Euroopan neuvoston suositus Suomelle on 550 turvakotipaikkaa. Me korostamme, että turvakotien lisärahoittamista tulee lisätä talousarvioesitykseen vuodelle 2019, jotta turvakotipalveluiden riittävä määrä ja laadukkaat palvelut voidaan turvata Istanbulin sopimuksen mukaisesti.

Valiokunnan lausunto TyVL 7/2018 vp
Eriävä mielipide 1

Sukupuolivaikutusten arviointi — eduskunnan tietopalvelu vauhdittajaksi

Talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi on sukupuolitietoisen budjetoinnin väline. Sukupuolitietoinen budjetointi parantaa budjettiprosessin avoimuutta lisäämällä tietoa budjetin kohdentumisesta ja vaikutuksista. Talousarvion sukupuolinäkökulmainen analyysi ja sukupuolivaikutusten arviointi edesauttavat julkisten varojen tehokasta käyttöä.

Valtioneuvoston TEAS-tutkimushankkeena on toteutettu selvitys "Tasa-arvoa talousarvioon — talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi ja sukupuolitietoinen budjetointi", joka sisältää viisi suositusta sukupuolitietoisen budjetoinnin kehittämiseksi. Selvityksen suositusten mukaan sukupuolitietoiseen budjetointiin liittyvät käytännöt tulisi koota sukupuolitietoisen budjetoinnin käsitteen alle ja sukupuolitietoinen budjetointi tulisi kytkeä kansallisiin ja hallinnonalakohtaisiin tasa-arvotavoitteisiin. Lisäksi selvityksessä suositellaan, että sukupuolivaikutusten arviointi laajennetaan lainvalmistelun aikana tapahtuvasta yksittäisten toimenpiteiden arvioinnista koko laajaan talousarvioprosessiin, joka pitää sisällään hallitusohjelman, valtiontalouden kehykset ja julkisen talouden suunnitelman, talousarvion, talousarviota toteuttavan lainsäädännön ja tulosohjauksen. Selvityksessä suositellaan myös talousarvion sukupuoli- ja tasa-arvovaikutuksia koskevan raportoinnin vahvistamista ja sukupuolitietoisen budjetoinnin tukemista poliittisesti ja valtionhallinnon sisällä.

Me allekirjoittaneet toteamme, että valtiovarainministeriön talousarvioesityksen valmisteluohjeet ministeriöille ovat vuodesta 2007 lähtien sisältäneet vaatimuksen tarkastella sukupuolivaikutuksiltaan merkittävää talousarvioesitykseen vaikuttavaa toimintaa hallinnonalan pääluokkaperusteluissa. Vuoden 2019 talousarvioesityksessä kaikilla hallinnonaloilla on jonkinlainen sukupuolinäkökulma, mutta ministeriöiden tasa-arvokirjausten kattavuudessa on eroja. Me allekirjoittaneet pidämme tärkeänä, että valtiovarainministeriö edistää Tasa-arvoa talousarvioon -selvityksen sisältämien suositusten toteutumista ja antaa ministeriöille tarkennetut ohjeet talousarvion laatimiseksi sukupuolitietoisesti. Lisäksi on harkittava kehittämisideana, pystyisikö eduskunnan tietopalvelu laskemaan vuoden 2019 talousarvioesityksen hyötyjät ja häviäjät sukupuolen, iän, tulotason ja perhetyypin mukaan sukupuolitietoisen budjetoinnin kehittämiseksi ja ripeyttämiseksi.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 11.10.2018

Ilmari Nurminen sd
Tarja Filatov sd
Heli Järvinen vihr
Anna Kontula vas

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Perussuomalaiset haluaa panostaa Suomeen ja suomalaisiin tarjoamalla maallemme uuden, paremman sekä oikeudenmukaisemman suunnan, ei ainoastaan ensi vuodelle tai seuraavalle vaalikaudelle, vaan myös yli vaalikausien ulottuvalle ajalle. Tämä edellyttää rakenteellista uudistusta ja uudenlaista ajattelua, jotta nykyiset epäkohdat yhteiskunnassamme voidaan korjata ja kansalaisia jakava eriarvoistumiskehitys pysäyttää.

Suomalaisten kansallinen etu on aina perussuomalaisen politiikan ytimessä ja sen lähtökohtana. Tarjoamme työtä, turvaa ja oikeudenmukaisuutta suomalaisille. Ketään ei jätetä yksin. Kaikille suomalaisille taataan hyvät edellytykset menestymiseen työn ja yrittämisen kautta. Tämän johdosta Perussuomalainen eduskuntaryhmä kannattaa tarveharkinnan säilyttämistä EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevalle työvoimalle. Tarveharkinnan poisto merkitsisi vain ja ainoastaan kouluttamattomien henkilöiden maahantulon lisääntymistä maahamme. Emme myöskään halua luoda maahamme tätä kautta erillistä ulkomaisen kouluttamattoman työvoiman halpatyömarkkinaa, mitä tarveharkinnan poisto vääjäämättä myös merkitsisi.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä haluaa huolehtia myös suomalaisten työntekijöiden koulutuksesta sekä jatkuvasta osaamisesta. Perussuomalaiset katsoo, että etenkin taloudellisesti haastavina aikoina korostuu luonnollisesti elinikäisen oppimisen merkitys. Tämän johdosta vapaaseen sivistystyöhön tulee kohdentaa lisäpanostuksia, jotta kansalaiset voivat täydentää ammattitaitoaan työelämän muuttuessa. Täten perussuomalaiset haluavat myös panostaa sekä oppisopimuskoulutukseen että ammatilliseen koulutukseen samoin kuin korkeakoulutukseen.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmän jäsenenä näen, että oppisopimuskoulutuksella suoritetun tutkinnon tulee olla myös kaikilla tavoin mitattuna samanarvoinen kuin ammatillisessa oppilaitoksessa suoritettu tutkinto. Ammattitaidon ylläpitoa ja kehittämistä on tuettava koko työuran ajan toimivalla aikuiskoulutuksella. Samoin aikuisten oppisopimuskoulutus on saatava tunnetummaksi vaihtoehdoksi kuin mitä se nykyisellään on. Katson, että tässä oivallisena apuna toimii ns. mestari- ja kisällimalli ja sen käyttöönotto. Kokonaisuudessaan tulee aina muistaa, että työ tuo tekijälleen paitsi taloudellista itsenäisyyttä myös tunteen yhteiskuntaan kuulumisesta. Yhteiskunta puolestaan hyötyy työntekijöiden työpanoksesta sekä työttömyyteen liittyvien sosiaalimenojen pienenemisestä.

Perussuomalaisena katson samaten, että työllisyysasteen nostamiseksi keskeistä on rakentaa suomalaisille pk-yrityksille kannustimet luoda uusia, kokopäiväisiä työpaikkoja Suomeen.

Uudet työpaikat tuovat valtiolle lisää verotuloja, joten työllistäviä kasvuyrityksiä on syytä kannustaa. Tämän johdosta ehdotan Suomessa työllistäville kasvuyrityksille verokannustinta, jonka avulla ne voisivat saada käyttöpääomaa yrityksen tuloksesta. Mallissa pk-yritys, joka kahtena peräkkäisenä vuonna palkkaa vähintään kaksi uutta kokopäivästä työntekijää Suomeen ja jonka työntekijämäärän lisäys on vuosittain vähintään 10 prosenttia, on vapautettu yhteisöverosta niin

kauan, kun se ei jaa omistajilleen osinkoja. Tämä kannustaisi yrityksiä kasvuun sekä siihen, että voitot suunnattaisiin toiminnan edelleen kehittämiseen ja työllistämiseen.

Esitän yritysverotuksen muutoksen pilotointia hankkeella, jossa pk-yritys, joka täyttää edellä esitetyt kriteerit, vapautetaan hakemuksesta yhteisöveron maksusta vuonna 2019. Kokeiluvuoden kokemusten perusteella yritysveromallin käyttöä laajennetaan tavoitteena maksimoida yhteiskunnan kokonaishyöty työllisyysasteen nousu ja verotulojen kertymä huomioiden. Lopuksi totean, että purkaisin edelleen lisää myös turhaa sääntelyä sekä lievittäisin lupabyrokratiaa etenkin yrittäjien näkökulmasta katsottuna.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 11.10.2018

Rami Lehto ps